

Božične slike.

I.

Otroci ljubi! tukaj imate sliko, kakeršno sem videl na „sveti večer“ v mnogih kmetških hišah na deželi.

Otroci so v ta večer čepeli na peči v kotu, ker je bilo zunaj takó mrzlo, da je sneg škripal pod nogami; tudi stari pisani maček je prel pri otrocih svoj: „eviren praedem, dret ne utegnem.“ — Odrasli ljudje, kakor: stari strije, teta, hlapec in drugi so sedeli pri peči na klopi; mati so bili na zapečku, a oče so stali pri mizi, polnej božičnih kruhov, ter razrezavali veliko povitico. Ko so to zvršili, vzeli so velik molék sê stene nanj naprej molili veseli rožni venec. Po končanej molitvi so dali oče vsacemu velik kos povitice; iz velike sklede na mizi so jemali kuhane suhe hruške ter pili bruskovko hlapec, dekla in vsi drugi. Stari strije so potem začeli pripovedovati o Jezuščku, ki pride nocojšno noč na svet.

Niso še dolgo pripovedovali o božjem detetu, ko se mati počasi zmu-zajo iz zapečka, da jih otroci niti zapazili niso. Kmalu se odpró vrata in — tresk! padejo v sobo na tla iz peharja vrženi lešniki in orehi, da se razkropé po vseh kotih.

O če bi vi videli, kako nagli so bili Janezek, Tonček, Vencelj in Franica s peči na tleh pri lešnikih in orehih, prerivajoč drug drugega. Vsak je hitel pobirati, kolikor je mogel. Ali nesreča! pripetilo se je vsakemu po večkrat, da so se mu vže nabrani lešniki zmuznili iz roke, ko je roka vže za drugimi segala.

Franica je bila nabrala največ lešnikov in orehov, ker se za njimi ni toliko porivala, kakor njeni bratec.

Posebno nagajivi Tonček je bil sestrici nevošljiv za toliko nabranih orehov. Ko jih je v prgišči pokazala, koliko jih ima, sune jej bratec roki, da so jej vsi popadali na tla.

S smehom so planili dečki za orehi in tudi Franica z nekoliko nejevoljnim licem. Ko so jih pobrali, dobil jih je najmanj malopridni Tonček.

Kmalu so bili zopet mati v hiši, ter so vsuli še več lešnikov in orehov po tleh. Zdaj se tudi hlapec in odrasli vaški fantje, ki so bili v tem prišli v vas, niso mogli dalje premagovati, da bi ne bili tudi oni pobirali. Kakšno „živo kopico“ sem zdaj videl, ko bi jo bili videli vi, smijali bi se bili, kakor sem se jaz na ves glas. Kakó so bili fantje nerodni: svoje dolge noge in roke so stezali po lešnikih, odmetovali drug drugega ter jemajoč si orehe iz rok, da se je še celó mlademu psu to čudno zdelo, ki je bil k njim priskočil. Tudi mae je prenehal „dreto vleči“ ter je prišel iz kota na rob peči gledat to prečudno tolpo na tleh.

Vi otroci bajé ne veste, zakaj so mati na sveti večer otrokom lešnike in orehe potresali.

Meni je to povedal pridni Janezek, ki jih je bil največ nabral, ter mi rekel, da mati zato potresajo lešnike in orehe, da jim vzpomladi kokoši več pišk izvalé. Zatorej so otroci še vedno prosili mater, da bi jim še kaj vsuli na tla, ker jim bode potem dal Bogec prav obilo lepih mladih pišk.

Ko sem bil še sam majhen, potresali so tudi moja mati na vsak sv. večer obilo lešnikov in orehov, a pripetilo se je skoraj vselej, da so naše kokoši vzpomladi vendar le malo pišk izvalile.

Kako je to?

II.

Bilo je na starega leta večer, tako pravimo na kmetih, v mestu se sliši bolj „Silvestrov večer,“ ker je v zadnji dan leta svetnik sv. Silvester.

V ravnokar pretečeni Silvestrov večer so me bili povabili sosedov oče v svojo hišo, da nisem sam doma novega leta pričakoval.

Sedel sem z očetom in z materjo za mizo, poleg naše sobe je bila manjša soba, kjer so se igrali otroci.

Mati so mi povedali, da je bila Pavlica, ki vže v šolo hodi denes v zadnji dan leta prav nagajiva, da so jo morali s šibo natepsti in še zdaj je stala v posebnem kotu za kazen.

Ko so mi to pripovedovali, slišali smo v otroškej sobi ta-le pogovor:

„Bog ne daj, da bi bila ti Pavlica tudi jutri tako neporedna, kakor si bila danes,“ govoril je pridni Milanček. — „Oče so mi včeraj rekli, da kakšen je človek v novega leta dan, takšen je potem vse leto. Če je v ta dan priden, priden je tudi pozneje, če se pa vže ta dan kremži in joka, sitnež ostane vse dni v letu.“ —

„A objokanih otrok nima nihče rad,“ pristavila je Milka.

„Jaz vže ne bodem jokal, ne danes, ne jutri, ne nobenkrat ne bodem jokal,“ dejal je Peterček.

„Od danes naprej bodem tudi jaz vselej mater slušala,“ oglasila se je v kotu Pavlica.

„Lepo obljubujete otroci,“ reko oče v naši sobi, „ali glejte, da bodele res tako storili, posebno bodem vesel, ako se Pavlica z novim letom resnično poboljša. Pridite vsi semkaj k nam, da bodedo vkupe novega leta počakali,“ rekli so oče dalje.

Večerjali smo skupaj; videl sem, da so imeli ti otroci skrbne in dobre roditelje.

Po večerji nam je kmalu minul čas, bližala se je pólunočna ura.

„Otroci! zdaj pa le hitro naj stopi vsak na svoj stol, „skočili“ bodedo v novo leto,“ veleli so oče otrokom. „Vsak si naj misli to, kar ste poprej obetali in kadar bode ura v zvoniku udarila dvanajsto uro, skočite vsi ob jednom v novo leto s trdno voljo, da bodedo vedno taki, kakor ste poprej obljubovali.“

Otroci so bili takój na stoléh.

„Bom!“ zaslišalo se je z bližnjega zvonika, bila je dvanajsta ura, novo leto je tu!

„Pumf!“ skočili so vsi otroci s stolov s polnim srcem obljub. Jaz mislim, da bodo ti otroci svojim starišem v novem letu pravo veselje delali.

A kakšni bodedo vi otroci, ki ste to sliko prečitali?

III.

„Jutri bodo pa sv. trije kralji, o kako smo veseli!“ rekli so mi moji pridni učenci lani v dan pred sv. tremi kralji, dovolivši jim malo počitka predno so šli iz šole domov.

„Pravo je, da se veselite tega velicega praznika, samó lepo molite jutri v cerkvi ter se spodobno obnašajte, ko bodete pri sv. maši,“ opomnil sem jih jaz.

„O bodedo se vsi lepo védlí“ obljubili so mi otroci, „a jutri bodedo doma „poskočili“ rekli so mi nekateri dečki.

Dobro sem vedel, kaj otroci menijo z besedo „poskočiti,“ saj sem tudi sam vže nekđaj na sv. treh kraljev dan „poskakal,“ a hotel sem, da je pridni učencec Metodij svojim součencem povedal o tem, kateri še tega niso znali.

Metodij je povedal tako-le: „Oče, ko pridejo od jutranje sv. maše domóv, razrezali bodo poprtnik*) na velike kose, jeden kos bodo dali meni, ali ne takój v roko, nego držali ga bodo poprej nad mojo glavo mnogo više nego li morem z rokama seči; poskočil bodem potem za njim, ali v prvem skoku ga morda ne dosežem, skočil bodem drugič, tretjič, tolikokrat, da ga dobodem.

In kako slastno ga bodem potem jedel, ker so mi oče, mati in bratje rekli, da kdor veliko poprtnika jé, kmalu bode močan in velik.“

To je tudi resnica, ker so otroci letos močnejši in večji, nego so bili lani o tem času. Če so pa tudi zato močnejši in čvrstejši, ker so lani veliko poprtnika pojédli, tega ne verujem.

Ali verujete vi, otroci?

Mestilav.

— x —

Zgodovinsko - mestopisni obrazci.

(Spisuje P. F. H.)

XIV. Ljubljana.

(Konec.)

Zaradi te velike nesreče in še druge preteče nevarnosti od strani Turkov se je moralo vže 1475. leta pričeto utrjevanje zdaj popolnem zvršiti. L. 1520. so obdali Ljubljano zopet s stolpi, nasipi in jarki. To utrjenje glavnega mesta je čuvalo Ljubljančane večjih nevarnosti Turkov, ki so 1528. l. zopet pridrli preko Kočevja do Ljubljane, neusmiljeno morili, požigali in plenili po vsem poti in okolici Ljubljanskej. A poveljnik Turn jih je s svojo hrabro četo srečno premagal in dobro naklestil. Od sih dob Ljubljana ni več videla krutih Ozmanov. Srečno je prestajala vse nevarnosti, če tudi se so še več let morali Kranjci ob mejah junaško boriti proti turškemu nasilstvu.

Junaški branitelj domovine, Andrej Turjaški, poslal je po slavnej bitki pri Sisku 1593. l. mnogo zaplenenega vojnega orodja in drugih dragocenosti v Ljubljano. Med temi je bil tudi turškega paše dragocen plašč, katerega so prenaresili v mašni plašč, da se v njem na dan sv. Ahacija — v 22. dan meseca junija — bere sv. maša v spomin preslavne zmage kranjskih junakov.

Maksimilijan I. je Ljubljano rešil tudi židov, ki so bile hude pijavke za ljubljansko mesto. Vže za časa Ortenburgerjev so se židje v velikem številu naselili v Ljubljani ter vže 1213. leta tukaj svojo sinagogo imeli. Od te dōbe

*) Poprtnik — velik hleb belega kruha.